

Isiku ametlik nimi

PIRET MÕISTLIK, teadusmagister õigusteaduses,

Harju Maakohtu kohtunikukandidaat

Nimeseadus¹ jõustus 31. märtsil 2005. aastal. Õiguskeele 2003. aasta 5. numbris tutvustasime nimeseaduse eelnõu, Õiguskeele 2005. aasta 2. ja 3. numbris selgitasime, mille poolest uus seadus varem kehtinust erineb. Nüüd peatugem isikunime ametlikul kujul² ja selle täpsel kasutamisel.

Nimeseaduse § 3 lõike 1 järgi koosneb isiku ametlik nimi ees- ja perekonnanimest, mis kantakse rahvastikuregistrisse.³ Sama seaduse § 5 punkti 1 kohaselt kasutatakse isikunime kirjutamisel eesti-ladina tähti ja sümboleid. Vajaduse korral tuleb kasutada võõrkeelsete isikunimedele ümberkirjutusreegleid.⁴

Isiku ametlikuks nimekujuks tuleb pidada just ja ainult seda nime, mis vastab täpselt rahvastikuregistris olevale nimekujule.

Rahvastikuregistri seaduse § 20 lõike 1 kohaselt lähevad ametliku nime puhul arvesse üksnes andmed, mille õigsus on faktiliselt dokumenteeritud.

Isikut tõendavate dokumentide seaduse⁵ § 2 kohaselt on isikut tõendav dokument riigiasutuse poolt väljaantud dokument (isikutunnistus, Eesti kodaniku pass, diplomaatiline pass, meremehe teenistusraamat, välismaalase pass, ajutine reisidokument, pagulase reisidokument, meresõidutunnistus, tagasipöördumistunnistus, tagasipöördumise luba), kuhu on kantud selle kasutaja nimi ja sünniaeg või isikukood ning foto või näokujutis ja allkiri või allkirjakujutis. Isikunime täpsustab-täiendab isikukood. Isiku samasuse tuvastamise aluseks on esmajärjekorras isikukood, seejärel isiku nimi selle rahvastikuregistris oleval kujul.

Kui on vaja lähtuda isiku ametlikust nimest, tuleb see kirjutada just nii, nagu see on kirjas isikut tõendavas dokumendis. Viimane on aga identne rahvastikuregistris oleva nimega. Kui registris on *Ott Joel Kadakas*, siis ei saa ametliku nimena kasutada *Joel Kadakat* või *Ott J. Kadakat* või *Toomas Kasepuu-Kuursalu* asemel *Toomas Kasepuud* jne.

Sellest reeglist kõrvalekaldumist ei saa põhjendada asjaoluga, et nn katustähtede (š, ž) kasutamine on infotehnoloogiliselt keeruline. Kui isikunimeks on *Nadežda Ljubdšenko*, siis ei või märkida nimena *Nadezhda Ljubdshenko* või *Nadezda Ljubdsenko*. Asjaolu, et *Nadežda Ljubdšenko* nime on näiteks ühe äriühingu klientide nimestikus märkima hakatud kujul *Nadezhda Ljubdshenko* või *Nadezda Ljubdsenko*, ei anna talle alust nõuda oma ametliku nimekuju sellega vastavusse viimist.⁶ Ebakorreksete nimekuju ametliku nimena kasutajaid on võimalik võtta vastutusele keeleteaduse⁷ § 265 järgi, milles on sätestatud sanktsioon eesti keele kasutamise nõude eiramise ja ametlikus keelekasutuses või nime ümberkirjutuses eesti kirjakeele normi rikkumise eest.⁸

Vene isikunimedele kirjutamisel ladina tähtedega tuleb tähelepanu pöörata veel sellele, millistest ümbertähtimisreeglitest peab lähtuma.

Kui *Елена Шуцкина* on Eesti kodanik või viibib Eestis elamisloa alusel ega ole ühegi riigi kodanik, siis nimeseaduse § 3 lõike 2 ja § 4 lõike 1 ning § 5 ja Vabariigi Valitsuse 18. märtsi 2005.

aasta määruse nr 61 "Isikunime andmisel ja kohaldamisel kasutatavate eesti-ladina tähtede ja sümbolite loetelu ning võõrkeelsete isikunimede ümberkirjutusreeglid" § 3 lõike 1 kohaselt kasutatakse kirillitsas kirjutatud vene isikunime ümberkirjutamisel tähetabelit nr 1 „Vene nimede transkribeerimine Eesti dokumentides“. *Елена Шуцкина* latiniseeritud nimekuju oleks *Jelena Štšuštškina*. Kuna selline nime latinisatsioon on eestlastele kõige omasem ja vastuvõetavam, siis üldjuhul nime *Елена Шуцкина* latiniseeritaksegi just nii.

Kui aga *Елена Шуцкина* on Vene kodanik, siis nimeseaduse § 3 lõike 3 ja § 4 lõike 4 kohaselt oleks latiniseeritud nimekuju *Elena Shchushckina*. Seda seetõttu, et praegu latiniseeritakse Vene kodanike nimed nende isikut tõendavates dokumentides inglise transkriptsiooni kasutades.⁹

Nimeseaduse § 4 lõike 4 kohaselt ei või isikunime dokumenteerimisel ühe ja sama isikunime koosseisu kuuluvate nimede arvu või järjekorda või ees- või perekonnanime kirjaipilti muuta. Sama seaduse § 4 lõike 6 järgi kirjutatakse isikunimi välisriigi reisidokumendile või muule legaliseeritud või tunnistusega (apostilliga) kinnitatud dokumendile kantud nime alusel. Vene kodanikust *Елена Шуцкина* nime ei saa latiniseerida meile sobivama kirjaipildi järgi, vaid tuleb silmas pidada ametlikku latinisatsiooni: *Elena Shchushckina*. Seda, ehkki eestlastele võõrast ümbertähitud nimekuju tuleb kasutada kõigis dokumentides, kus on vaja näidata isiku ametlikku nime. Sellel, kuidas *Елена Шуцкина* oma nime erasuhtluses ise kirjutab, ei ole ametlikus asjaajamises tähtsust. Ometi on eesti ajakirjanduses vaikiv kokkulepe, et vene nimed kirjutatakse ümber eesti transkriptsiooni järgides ning olenemata *Елена Шуцкина* nime ametlikust kujust, saaks ta ajakirjanduses *Jelena Štšuštškinaks*.¹⁰

Kokkuvõtteks sedastagem, et kui nime on vaja kirjutada lepingusse, tõendile, protokollile, ametlikku kutsesse vm dokumenti, sh dokumenti, kus on kirjas ka isikukood, tuleb lähtuda isikule antud või kohaldatud ametlikust nimest.

1 RT I 2005, 1, 1.

2 Vt ka **V. Saarmets**. Inimese nimi dokumendis juristi pilgu läbi. – Õiguskeel 2003, nr 5, lk 7–17.

3 Vt ka rahvastikuregistri seaduse § 21 lg 1 p-d 1 ja 2 (RT I 2000, 50, 317; 2006, 26, 191).

4 Vabariigi Valitsuse 18.03.2005. a määrus nr 61 „Isikunime andmisel ja kohaldamisel kasutatavate eesti-ladina tähtede ja sümbolite loetelu ning võõrkeelsete isikunimede ümberkirjutusreeglid“.

5 RT I 1999, 25, 365; 2006, 29, 221.

6 Välja arvatud juhul, kui muudetud nimekuju vastab Vabariigi Valitsuse 18. märtsi 2005. a määrusega nr 61 "Isikunime andmisel ja kohaldamisel kasutatavate eesti-ladina tähtede ja sümbolite loetelu ning võõrkeelsete isikunimede ümberkirjutusreeglid" kinnitatud tähetabelile 1 või 2.

7 Vastu võetud 21. veebruaril 1995. aastal. RT I 1995, 23, 334; 2007, 17, 82.

8 Keeleseaduse § 265. Eesti keele kasutamise nõude ja kirjakeele normi rikkumine

(1) Avalikul sildil, viidal, kuulutusel, teadaandes või reklaamis eesti keele kasutamise nõude eiramise, samuti ametlikus keelekasutuses või nimede ümberkirjutuses eesti kirjakeele normi rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik – karistatakse rahatrahviga kuni 20 000 krooni.

9 Vene isikunimede latiniseerimisest loe **P. Mõistlik**. Isikunime õiguslik korraldus. Nimeseaduse kommentaarid. Tallinn: Kirjastus Juura, 2006, lk 57–61, 71–74.

10 Vt arutelu samal teemal: **K. Kesküla**. Venelase nimi? – Areen, 02.12.2004, lk B5.